

ORDFÖRANDEFÖRSLAG

Kommunstyrelsen

Datum: 2025-04-09

Framtidens hemtjänst i Huddinge

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Med upphävande av det valfrihetssystem (LOV) inom hemtjänsten som fullmäktige beslutade om den 8 december 2008, § 209, ska en ny modell för hemtjänst införas i Huddinge kommun som baseras på lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU).
2. Vård- och omsorgsnämnden uppdras utreda och återkomma med förslag på en upphandlingsmodell för hemtjänsten enligt punkten 1 som tillgodoser kvalitetskrav, goda arbetsvillkor, brukarnas valfrihet, effektivt nyttjande av skattemedel, tillförsäkrar insyn, motverkar välfärds kriminalitet och bidrar till samtliga tre hållbarhetsperspektiv.
3. Den nya modellen enligt punkten 1 ska införas efter det att ny modell är beslutad och upphandling är genomförd.

Huddinges välfärd ska hålla en hög kvalitet

Varje skattekrona ska användas på bästa möjliga sätt, och i Huddinge ska välfärden vara tillgänglig och hålla en hög kvalitet.

Det ska finnas tillräckligt med tid för både brukare och personal inom vård- och omsorgsverksamheten, och Huddingeborna ska erbjudas valfrihet och egenmakt. Att påverka sin egen eller en närståendes vård, omsorg och service ska vara enkelt och välkommet.

Personalen är kommunens viktigaste resurs och ska erbjudas goda arbetsvillkor och rätt förutsättningar för att kunna ge brukare den vård- och omsorg de har rätt till. Så långt det är möjligt ska krav som kan ställas på insyn, kvalitet och arbetsvillkor vara oberoende av verksamhetens driftsform.

Det var med dessa utgångspunkter som Mittenstyret i vår första budget (2023) beslutade att uppdra åt vård- och omsorgsnämnden att utreda hur hemtjänsten kan utvecklas för att öka kvaliteten för brukarna genom personalkontinuitet, flexibilitet och hänsyn till var och ens individuella behov. För Mittenstyret innebär valfrihet en möjlighet att välja mellan flera utförare. Alla brukare ska kunna välja den kommunala hemtjänsten, som ska behålla sin andel i den nya modellen. Det är en målsättning att attrahera fler idéburna aktörer.

Nuläge

Vård- och omsorgsnämnden har under en längre tid dragits med underskott och en inte obetydlig del av underskotten kan härledas till hemtjänstverksamheten. Jämfört med länets övriga kommuner har Huddinge lägre kostnader för hemtjänsten och kommunen redovisar låga resultat i den

nationella brukarundersökningarna sett till övriga kommuner. Med undantag för 2015 och 2016 har Huddinges resultat i brukarundersökningen dessutom försämrats varje år sedan 2013. Hemtjänstpersonal vittnar också om ohållbara arbetsvillkor och att man är alldeles för upptagen med att jaga minuter snarare än ge brukare den vård- och omsorg de är i behov av och har rätt till.

Huddinge tillämpar sedan 2009 lagen och valfrihetssystem (LOV) för hemtjänsten och ersätter idag utförare baserat på utförd tid. Ersättningsmodellen ger utförare oavsett driftsform ekonomiska incitament att maximera tiden hemma hos brukaren snarare än att tillgodose brukarnas faktiska behov. I kombination med den fria etableringsrätten inom LOV innebär den nuvarande ersättningsmodellen att det finns uppenbara risker för att oseriösa aktörer missbrukar eller utnyttjar systemet, exempelvis genom att rapportera utförd tid utan att genomföra någon faktisk insats.

Hur minimerar vi riskerna för oseriösa aktörer inom välfärden?

Vi vet att välfärdsbrott förekommer inom vård- och omsorgsverksamheter. Exempelvis har gängkriminella använt företag i vårdsektorn för att fakturera för tjänster som inte utförts, eller för att ta ut ersättning för överdrivna behov. Sådana brott kan involvera direkt kontroll över verksamheter eller genom användning av målvakter.

Enligt polisen gör kriminella idag allt större vinster på till synes vit affärsverksamhet eller på att lura det offentliga eller privatpersoner genom till exempel arbetslivskriminalitet, välfärdsbrottslighet och bedrägerier. I en tid då den organiserade brottsligheten flyttar fram sina positioner inom allt större delar av samhället måste kommunen bli ännu mer noggrann med vilka aktörer man köper tjänster av och gör affärer med.

Hur värnar vi varje skattekrona i hemtjänsten?

LOV med fri etableringsrätt medför osäkrare planeringsförutsättningar för utföraren vilket i sin tur drabbar medarbetaren i form av osäkrare anställningsformer. En utförare i ett LOV-system är inte garanterade någon volym och eftersom antalet brukare är detsamma oavsett antalet utförare utgör det en osäkerhetsfaktor. Sämre planeringsförutsättningar försvårar också en effektiv resursfördelning jämfört med ett system som bygger på egen regi eller ett system med ett förutbestämt antal utförare som upphandlats genom lagen om offentlig upphandling (LOU).

Att gå över till en hemtjänst i egen regi eller till hemtjänst enligt LOU, eller en kombination av dessa, skulle skapa större säkerhet kring vilka behov som finns att täcka. Att på förhand kunna veta vilka volymer som ska täckas av respektive utförare kan också minska risken för förgäveskostnader för skattebetalarna såväl som för fristående utförare inom förutbestämda avtalsperioder. Större förutsägbarhet skulle också göra det tryggare för utförare att som arbetsgivare tillsvidareanställa personal, vilket i sin tur skulle bidra till en förbättrade arbetsvillkor för personalen.

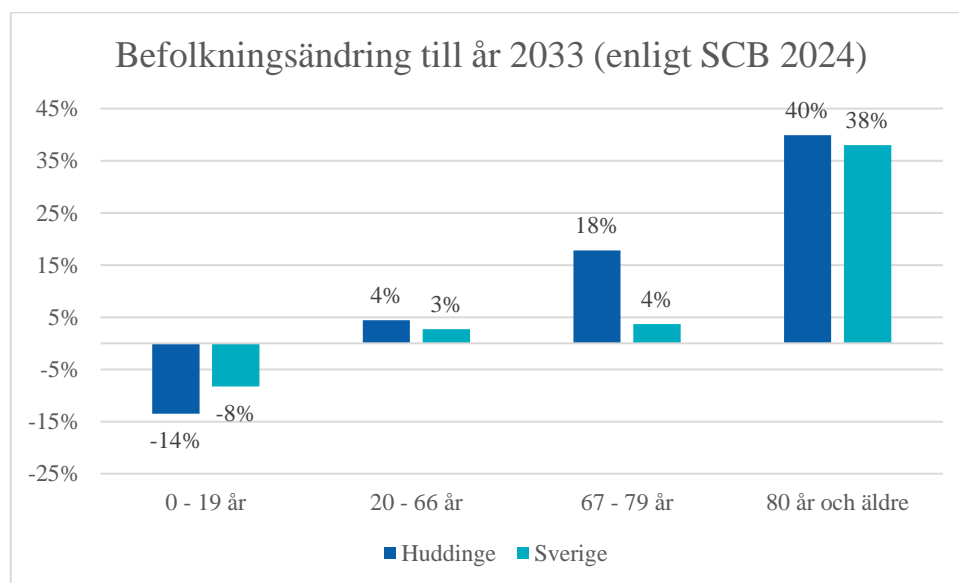

I ett LOV-system kan ansökningar från utförare inkomma löpande. Detta är en skillnad mot en upphandling enligt LOU där ansökningarna hanteras under en begränsad tid i samband med upphandlingen. Det gör att LOV kräver tillgång till mer administrativa resurser. Förvaltningen menar också att en begränsning av antalet utförare bidrar till att uppföljning och kontroll underlättas och att eventuellt fusk både lättare kan upptäckas och förhindras.

Framtidens hemtjänst i Huddinge

Med ett begränsat antal utförare kan också *kostnader för och utsläpp från* resor till, från och mellan brukare minskas. Styr- och ersättningsmodeller och ekonomiska incitamentsstrukturer med större fokus på att tillgodose brukares behov ligger också mer i linje med den pågående omställningen av hälso- och sjukvården till mer *God och nära vård*. Färre antal utförare underlättar också kommunens kontinuitetsplanering, krisberedskap och samordning i krissituationer.

Vi vet att den äldre befolkningen förväntas öka under de kommande åren, även om vi inte vet exakt hur behoven av hemtjänst eller särskilda boenden kommer ändras till följd av den demografiska förändringen. Det vi vet om framtiden är dock att kommunen har ett ansvar för att tillgodose även de framtida behoven av hemtjänst och särskilda boenden.

Utifrån den utredning som vård- och omsorgsnämnden nu överlämnar till kommunfullmäktige drar Mittenstyret slutsatsen att LOV inom hemtjänsten inte är en hållbar lösning för att kunna framtidssäkra Huddinges välfärd. Varken för Huddinges skattebetalare, hemtjänstbrukare, hemtjänstpersonal, fristående utförare eller för klimatet.

I en övergång från ett LOV-system till LOU/egen regi bör man även se över för- och nackdelar med olika geografiska indelningar av hemtjänstutförarnas verksamhetsområden: ifall kommunen som helhet ska utgöra ett område eller

om kommunen ska delas upp i mindre områden där ett förutbestämt antal aktörer ska verka i.

Mittenstyret föreslår därmed att fullmäktige beslutar om att upphäva Huddinge kommuns valfrihetssystem (LOV) inom hemtjänsten samt uppdrar åt vård- och omsorgsnämnden att utreda och ge förslag på en upphandlingsmodell enligt andra beslutspunkten ovanför.

Sara Heelge Vikmång (S)

Kommunstyrelsens ordförande